
DR. VÁLÓCZI MARIANNA*

Tantárgyfejlesztési kísérletek a „Tolmácsolás olasz nyelven” tantárgyból

Esperienze per sviluppare la materia „Interpretariato in lingua italiana”

Alla facoltà di Commercio estero, l'anno scorso 18, quest'anno 22 studenti del III. anno hanno scelto la specializzazione „Traduzione e Interpretariato in lingua italiana”. Visto che precedentemente questa specializzazione non é stata mai avviata, il dipartimento d'italiano ha dovuto sviluppare tutto il programma didattico e le materie d'insegnamento. Io, personalmente ho avuto il compito di sviluppare la materia „Teoria e pratica d'interpretariato in lingua italiana”.

Abbiamo dovuto preparare materie che aiutano a sviluppare le competenze di base necessarie per l'interpretariato con grande efficacia, in tempi brevi, (due semestri, circa 230 lezioni); e d'altronde materie idonee per l'apprendimento e l'approfondimento della terminologia economica, considerando le caratteristiche della vita commerciale italiana e ungherese.

Per rispondere a queste esigenze, si é rivelato indispensabile aiutare gli studenti a raggiungere un alto livello motivazionale, elaborando esercizi che sono interattivi, assicurano un alto livello di motivazione, il coinvolgimento emozionale e intellettuale dei partecipanti e il rafforzamento del loro sentimento di responsabilità verso il proprio processo di apprendimento. L'ambiente d'apprendimento virtuale si é presentato come alternativa ovvia per elaborare tali esercizi.

Nella mia conferenza presenteró alcuni esercizi che corrispondono alle esigenze soprapresentate e che abbiamo già sperimentato durante il corso dell'anno passato.

1. Bevezetés: a virtuális tanulási környezet, az új generációs nyelvi labor, mint motiváló tényező

A Külkereskedelmi Karon a harmadéves hallgatók közül II. szakirányként a tavalyi évben 18 hallgató, a 2007–2008 tanévre 24 hallgató az „Olasz szakfordító és tolmács” szakirányt választotta. Mivel a korábbiakban nem indult a főiskolán olasz nyelvű tolmács-fordító képzés, a tantárgy teljes tananyagának kidolgozása az olasz szakcsoport feladata volt. Jőmagam a „Tolmácsolás olasz nyelven, elmélet és gyakorlat” tantárgy fejlesztési feladatain dolgoztam.

Fontos szempont volt, hogy ha már friss anyagot készítünk, az megfeleljen a kor és a felsőoktatás helyzete elvárásainak: azaz egyrészt rövid idő alatt (két szemeszter, körülbelül 230 óra), igen magas hatékonysággal a tolmácsoláshoz és a fordításhoz szükséges alapvető készségeket magas színvonalon fejlesszük, másrészt a magyar–olasz üzleti élet jellegzetességeit figyelembe véve, piacképes gazdasági/üzleti szakszókincset igyekezzünk minél mélyebb szinten, elsajátíttatni.

A fenti elvárások miatt egyértelműen szükséges volt egy igen *magas tanórai és nyelvórán kívüli, nyelvtanulási szituációs motivációs szint* elérése a hallgatóknál, illetve a kontakt órák kiegészítése autonóm tanulással.

* BGF Külkereskedelmi Főiskolai Kar, Nemzetközi Gazdálkodás Szaknyelvi Intézeti Tanszék, Neolatin tanszéki osztály, főiskolai adjunktus, PhD.

A magas nyelvtanulási motivációs szint eléréséhez azok a feladatok segítenek hozzá, amelyek 1. interaktívak, 2. magas aktivitásszintet biztosítanak, 3. a tanulók intellektuális és érzelmi bevonását illetve 4. önállóságuk, saját tanulási folyamatuk iránti felelősségérzetük megerősítését eredményezik.

Az újgenerációs nyelvi labor a fentiek közül több szempontnak is megfelel. Az internetes feladatok motiválóak, elsősorban is a feladat és a felhasználó között létrejövő interakciós viszony, a szabadon megválasztható, variálható sorrendű tevékenységsorok illetve a további, végtelen nyelvi és ismeretanyagbeli asszociációs lehetőség miatt. Az óriási netes kínálat folytán a hallgatóknak lehetőségük van személyes beállítottságukhoz, egyéniségükhöz, ízlésükhöz szabni a feladatot, ez pedig biztosítja az oly fontos érzelmi bevonásukat. Végül, mivel az ilyen típusú feladatok kiválóan alkalmasak a projektmunkára is, fejleszthető a tanulók önállósága, felelősségérzetük saját tanulási folyamatuk iránt.

Az internetes feladatoknál különösen lényeges és motiváló a cél pontos kitűzése, a feladat pontos és részletes meghatározása, a rászánt idő meghatározása és az annak felhasználására tett javaslat. A jól meghatározott feladat, amely kihívást jelent, de teljesíthető magas tanulói aktivitásszintet biztosít.

Végül és nem utolsó sorban az ilyen típusú feladatok által tartalmas ismeretekkel gyarapodhatnak a tanulók.

2. Tolmácsolási készségek fejlesztése az új generációs laborban

A tolmácsolás célja egyfelől a 1. hallgatók korábban megszerzett *ismereteinek mozgósítása, kibővítése, rendszerezése és átrendezése*; 2. a *szövegértési és beszédprodukciós készségeik* magas színvonalú fejlesztése, ezáltal a speciális tolmácsolási készségek elsajátíttatása. 3. Szintén elsődleges cél a *nyelvi kifejezőkészség fejlesztése*, amely nélkülözhetetlen a szöveg pontos és gyors feldolgozásához 4. A tanulóknak új, korábbi tanulmányaiktól *eltérő tanulási módszereket kell elsajátítaniuk*. A korábbiakban, felsőfokú tanulmányaik során egy szűkebb szakterületen folytattak elmélyült, feldolgozó, ismeretszerző munkát. A tolmácsolási munka során éppen fordítva: arra van szükség, hogy „a tolmács megfelelő referenciális keretet (mentális modellt) építsen fel a forrásnyelvi szövegek értelmezéséhez” (G. LÁNG, 2005, 80. old.); rövid idő alatt, nagy mennyiségű anyagot kell áttekintenie, rendszereznie: képesnek kell lennie arra, hogy a feldolgozás módját alárendelje a tolmácsolási feladatnak. 5. Az előző pontban leírt tanulási, gondolkodási módszer kialakításához nagy szükség van a *hallgatói autonómia*, tudatosság és felelősségérzet *ösztönzésére*.

A fent említett készségek fejlesztésére, szinte minden részkészség esetében kiválóan alkalmas az új generációs nyelvi labor, mivel:

1. Számptalan lehetőséget biztosít egy-egy szakterület terminológiájának felderítéséhez, bővítéséhez, újrendszerezéséhez, a nyelvi kifejezőkészség fejlesztéséhez.
2. Bőven találhatunk autentikus kép- és hanganyagot, amelyek segítségével viszonylag életszerűen szimulálhatunk tolmácsolási szituációt, fejleszthetjük a beszédértést. Jelentős mennyiségű, rövid, egyszerűbb nyelvezetű, blattolás-

ra alkalmas szöveget is találunk, amelyek, témájuk folytán nagy eséllyel előfordulhatnak valós tolmácsolási helyzetben is.

3. Az újfajta tanulási és ismeretszerzési módszerek elsajátításában is egyértelmű segítséget adnak az internetes feladatok.

3. Tolmácsolási készségfejlesztő gyakorlatok a nyelvi labor, illetve az internet segítségével

A fent említett készségek fejlesztésére 10 átfogó, a tolmácsolási szituációk során gyakrabban előforduló témákból, többféle feladattípust átölelő, internet alapú, többször projektjellegű feladatsor elkészítésén dolgozom. A témák a következők: 1. cégbemutetés, gyártás, logisztika, egyes gazdasági szektorok terminológiája; 2. konferenciák, rendezvények, intézmények; 3. munkaerőpiac, álláspályázat, karrier; 4. közigazgatás, Európai Unió; 5. üzleti protokoll, tolmácsolás; 6. olasz–magyar gazdasági-politikai aktualitások; 7. környezetvédelem; 8. marketing, reklám, szponzorálás; 9. tárgyalási szituáció, tárgyalási technikák; 10. telekommunikáció, média, médiatolmácsolás.

A fenti feladatokból, az első 3 témakörből szeretnék most bemutatni néhányat, amelyeket az előző tanévben „Tolmácsolási gyakorlat” órán már kipróbáltunk.

1. feladatsor

Téma:

- cégbemutetés
- termelés
- élelmiszeripar

Forrás: Az eredeti pármái sonkát gyártó cég, illetve a Langhiranoi Sonkamúzeum honlapjai:

www.prosciuttodiparma.com

www.analiscrudoparma.it

www.comunelanghirano.pr.it

Gyakorlatok:

Szókincsfrissítés, -bővítés

A www.analiscrudoparma.it honlapon két videofelvétel található. Az egyik ANDREA STRATA professzor négyperces előadása a pármái sonka történetéről (*video introduzione*), a második egy ismertető film a sonkagyártásról (*video filiera produttiva*).

1. A honlapon található 15 soros, a professzor előadását felvezető szöveget otthon letöltik a hallgatók és önállóan kigyűjtik a hasznos szakszókincset, amelyet aztán a kontakt óra elején egy gyors „brainstorming” gyakorlattal aktíválunk, tovább bővítünk.

2. A sonkagyártást ismertető filmből megadjuk a téma specifikus szakszavakat.

Tisztázzuk a szavak értelmét, majd: 1. megpróbáljuk forrásnyelven kontextusba helyezni (vajon a sonkagyártásban mire vonatkozhat a kifejezés?) 2. *kate-*

góriákat állítunk fel és azokat újabb szókinccsel feldúsítjuk (pl.: gyártási műveletek, sonka minőségét jelző mutatók stb.); 3. otthoni, autonóm munkaként glosszáriumot készítettünk a hallgatókkal az „élelmiszeripar”, illetve „gyártási folyamatok” témából. Ezt közösen összevetjük, átválogatjuk, rendszerezük.

Tolmácsolási gyakorlat

Az *interjú*t letolmácsolják a hallgatók a laborban. Első tolmácsolás: fejhallgatóval, mindenki a saját ritmusában, a szöveget bármikor leállíthatják, hogy időt nyerjenek. (A tanár belehallgathat az egyes hallgatók munkájába.) A második tolmácsoláskor folyamatosan kell tolmácsolniuk, nem állíthatják le a magnót. Harmadszor közösen nézzük a filmet és szakaszonként egy-egy hallgató tolmácsol. Végül közösen kiértékeljük a szöveg, ill. feladat nehézségét, az alkalmazható stratégiákat, a hibákat.

A *gyártásbemutatót* először hang nélkül végignézzük. A tény, hogy a képek ismerősek lesznek, amikor a hozzájuk tartozó szöveg gyors egymásutánban elhangzik, némileg könnyíti az egyébként nagy kihívást jelentő feladatot, mivel felolvasott, képsor alá mondott szövegről van szó. Ugyanakkor egyre jellemzőbb manapság, hogy a tolmácsolás során, akár konferencián, akár üzleti tárgyaláson kész, írott, felolvasott szöveg tolmácsolásával találja szemben magát a tolmács.

Prezentációs készségfejlesztés – tolmácsolás – kooperációs készség fejlesztése

A hallgatók otthon önálló, 3 perces prezentációkat készítenek, amelyben egy „saját (elképzelt) eredeti ötleten alapuló vállalkozásuk tervezetét” mutatják be idegen nyelven.

Az órán szimulált szituáció: a társak egy magyar beruházókból álló csoportot képviselnek. Őket kell megnyerni az induló vállalkozásba való tőkebefektetéshez. Ehhez tolmács segítségét veszik igénybe. (A hallgatók körbetolmácsolják egymás előadásait.) Végül a magyar csoportnak döntést is kell hozni, melyik ötletet tartják a legeredetibbnek.

A hallgatók, miután elkészítették a prezentációkat, eljuttatják a többiekhez, tehát a szimulált tolmácsolási szituációra *készülhetnek* a jelöltek. Előre azonban nem tudják, hogy a 14–18 prezentáció közül ki melyiket tolmácsolja majd.

A feladat több szempontból nagyon *motiválónak* bizonyult. Az önálló, teljesen szabad témaválasztás, a kreativitás, az egyéniség kibontakoztatásának lehetősége, a versengés az első pillanattól magas tanulói aktivitásszintet biztosítanak. A szimulált szituáció önmagában erősen interaktív. A stresszt jelentősen csökkenti, hogy ismerik a tolmácsolandó szövegeket, illetve az előadóknak idejük van lenyugodni, miközben tolmácsolják őket.

A feladat nagyon jól fejleszti a *kooperációs készséget*, a hallgatók ösztönösen figyelnek egymásra, ráéreznek a letolmácsolható szakaszok hosszára, egymáson megfigyelik és elsajátítják a helyes tolmácsviselkedést, a tolmács és az előadó, az előadó és a közönség, a tolmács és a közönség közti verbális és nem verbális kommunikáció jellegzetességeit. Felkészülhetnek nyilvános beszéd tartására és az azzal járó stresszre, a stressz kezelésének technikáira, az önbizalom tudatos erősítésére.

Nagyon lényeges a végén időt hagyni a közös kiértékelésre, a tanulságok levonására: általában a hallgatók maguktól világosan látják és megfogalmazzák a nehézségeket, a hibákat, a társak által alkalmazott vagy még alkalmazható stratégiákat, tanulságokat. Ezeket érdemes papírra vetni.

A feladat lebonyolításában nagyon lényeges az időtényező, amelyet a tanárnak szigorúan koordinálnia kell: egy-egy előadás és annak tolmácsolása nem haladhatja meg a 6 percet: így két tolmácsolási gyakorlat alatt lebonyolítható, az értékeléssel együtt. Fontos, hogy az egész projekt az elejétől a végéig „friss élmény” legyen, hiszen így érhetjük el, hogy minden hallgató tartósan „bevonva” legyen.

Blattolás

A www.comunelanghirano.pr.it honlapon található egy rövid, egyszerű nyelvezetű szöveges ismertető a Sonkamúzeumról, amelyet, mint a tolmácsolási gyakorlatnál, előbb egyéni ritmusban, majd közösen leblattoltatunk. Érdemes az ismertető egy részét feldolgoztatni otthon, tehát először ismert szöveget blattoltatni, majd ugyanabból a témából adni ismeretlen szöveget, amelyet már jóval nagyobb önbizalommal vesznek a kezükbe.

2. feladatsor

Téma:

- cégismertetés
- emberi erőforrások, karrier
- az olasz konyha, protokoll az üzleti vacsorán

Forrás: www.barilla.it
www.barillagroup.it
www.barillacareers.com

Gyakorlatok:

Szókincsfrissítés, -bővítés, szövegfeldolgozás

I. Személyzeti ügyek. A www.barillacareers.com honlapon „*Risorse umane*” link alatt található egy kb. 25 soros szöveg, a Barilla cég humánpolitikájáról. A szöveg egyrészt tartalmazza a téma legfontosabb alapszókincsét, másrészt jól szerkesztett, logikus felépítésű szöveg, alkalmas szövegfeldolgozó gyakorlatnak: jól tömöríthető magyarra, de érdemes a gondolati vázlatot is elkészíttetni a célnyelven. Az anyagot otthon letöltik a hallgatók, és önállóan készítik el a feladatot.

Szintén a www.barillacareers.com honlapon, a „*40 offerte di stage e di lavoro*” link alatt található 14 olyan munkaterület leírása, amelyet a Barilla cégnél be lehet tölteni. Itt szintén az otthoni, önálló munka javasolt. Mindenki érdeklődése, beállítottsága szerint választ egy területet, és annak ismertetését, a betöltendő állás és a feladatok leírását tömöríti magyar nyelvre.

Végül az „*Candidatura spontanea / nuovo candidato*” önéletrajz készítő link alatt – amelynek segítségével akár elkészíthető egy, a fenti munkaterületek egyike-re beadott álláspályázat is –, megtalálható az álláspályázat, karrier téma alapvető szókincse. Ebből a hallgatók önállóan kétnyelvű glosszáriumot készítenek.

Otthoni munka: a hallgatók önállóan, rövid, kétnyelvű, egyszerű szituációkat szerkesztenek egy-egy konkrét munkaterülettel kapcsolatban: pl. információt kérnek magyarul és kapnak olaszul vagy fordítva. Ezeket aztán mindkét irányba letolmácsolják a hallgatók.

II. Az üzleti vacsora: protokoll sémák és gasztronómiai szókincs kategóriába gyűjtése, „piknikkosár memóriagyakorlat”. A www.barilla.it honlapon a „*La cucina italiana/ Videoricette barilla*” link alatt számos olasz étel elkészítésének *videoklipjét* találjuk. Ezeket felhasználhatjuk szövegfeldolgozási készséget segítő gyakorlatnak: egyszerű, lineáris, logikus szerkezeti felépítése miatt alkalmas szövegrekonstruáló gyakorlatnak, tömöríthetjük anyanyelvre, használhatjuk a vázlatkészítés oktatásánál, vagy az adatok kontextusban történő felidézését célzó memóriagyakorlatnak is.

Blattolás

A www.barillagroup.it honlapon megtalálhatjuk a Barilla cég általános ismertetőjét, több, témák szerinti bemutatkozó szöveggel (pl. a cég története, személyzet, minőségellenőrzés, környezetvédelem, kommunikáció). Ezek egyszerű szerkezetű, jól blattolható szövegek. A rövid, írásos cégismertető dokumentumok egyébként is egyre gyakrabban asztalra kerülnek valós tolmácsolási szituációban is.

Tolmácsolási gyakorlat

Az II. pontban említett „Videoricette barilla” link alatt található és már szövegfeldolgozásra-szókincsfejlesztése korábban közösen kiválasztott és feldolgozott, tehát jól ismert videoreceptet tolmácsolatjuk a hallgatókkal az 1. feladat tolmácsolási gyakorlat részében leírt módon. A tény, hogy ismert szövegről van szó egyszerűsíti a bizonyos szempontból nehéz feladatot (számok, mennyiségek, hozzávalók felsorolása – pergő képek és szöveg), ugyanakkor éppen az ismert kontextus miatt megnyert viszonylagos magabiztosság folytán a stressz csökken, és az aránylag nehéznek tűnő feladat sikeres megoldása rendkívül motiváló.

3. Feladatsor

Téma:

- rendezvények, konferenciák szervezése
- Európai Unió

Forrás: www.europa.eu/index/it.htm

A 2007. év a „*Trattato di Roma*”, a Római szerződés 50. évfordulója. Az év folyamán egész Európában számos megemlékezést rendeznek. Az EU portálján, az olasz nyelvű honlapon, az „*Insieme dal 1957: 50° anniversario del trattato di Roma*” (Együtt 1957 óta: a Római szerződés 50. évfordulóján) link alatt a „*Festeggiamenti di portata europea*”-ra (Ünnepségek Európa-szerte) kattintva 12 európai méretű rendezvény, ünnepségek, konferenciák, csúcstalálkozók, iskolai kezdeményezések rövid ismertetése található.

Szókinccsfrissítés, -bővítés, szövegfeldolgozás

A hallgatók végigolvassák a fődalt, majd kitöltnek egy gyors *átváltási gyakorlatsort*, amelyben a magyar kifejezéseknek kell megadni a szövegekben megtalálható olasz megfelelőjét (úgy mint: csúcstalálkozó, jogrendszer, esélyegyenlőség, plenáris ülés, kulcstémák, kulturális különbözőség, gondolkodás szabadsága, elnyomás, emberi jogok tisztelete).

A honlapon található legfontosabb szakszókinccset *kategóriákba* gyűjtjük: pl. emberi jogok, konferenciaszervezés stb.; majd a kategóriák szókinccsét közösen feldúsítjuk. Ez a feladat otthon még tovább dolgozható.

Önálló otthoni munka: a honlapon „*Nei singoli paesi dell’Ue*” (Az EU tagállamaiban) link alatt egy Európa-térképhez jutunk, amilyen az egyes európai országok rendezvényeinek leírásához férhetünk hozzá, ha az országra kattintunk. A hallgatók otthon feldolgozzák az olasz rész szókinccsét: elolvassák a 36 apró linket, majd az abban szereplő fontosabb szókinccs elmélyítésére kitöltnek egy szókinccsfejlesztő feladatot. Szintaktikai egységeket (amelyeknek a részei össze lettek keverve) kell összepárosítaniuk. Ha megtalálták, meg kell adniuk a magyar megfelelőjét is.

Blattolás

Miután bemelegítettük az alapszókinccset, a hallgatók gond nélkül le tudják blattolni a fődalról megnyitható 13 további ablak alatt található rövid programleírást. Itt a programok ismertetése, a rendező ország, intézmény neve, a résztvevők és a kezdeményezés célja található. Jó gyakorlat az ország és intézménynevek átváltásának automatizmusá alakításához. Ezt elmélyítendő, érdemes a 36 olasz rendezvényt szervező intézmény nevének gyors átváltását is gyakoroltatni.

Mivel a honlap 12 nyelven elérhető, a hallgatók otthoni előkészülése után a blattolási feladatot már magyarról idegen nyelvre is elvégeztethetjük.

4. feladatsor

Téma: • tolmácsolandó szövegtípusok keresése, tanulmányozása

Forrás: olasz internetes honlapok, egyéni válogatás alapján

A tolmácsjelöltek képzésének lényeges mozzanata a különféle, tipikus, tolmácsolandó szövegtípusok megismerése és felismerése, majd elemzése; az egyes típusok jellegzetességeinek (struktúra, gondolatmenet, sémák, kapcsolódási pontok, vizualizálhatóság) tudatosítása a tolmács szempontjából: azaz, mitől nehéz vagy könnyű felidézni egy szöveget, milyen elemek segítenek a felidézésben stb.

Ehhez nagy mennyiségű autentikus szöveggel kell találkozniuk a hallgatóknak. Ez részben megtörténik a kontakt órán, ahol a fenti készség alapjait elsajátítják, de szükséges és nagyon hasznos az önálló, internetes keresőmunka is.

Szövegkereső feladat

1. Három, konkrétan megadott téma egyikéből (pl. aktualitás a nemzetközi gazdaság területén) egy *informatív* típusú és egy *argumentatív* szöveget kell keresniük a hallgatóknak.

A szövegeknek meg kell felelni a következő követelményeknek: világos szerkezetű, könnyen felidézhető és jól tolmácsolható szövegeket kell találniuk.

A fenti két szöveget önállóan elemezniük kell, azaz – megszerkeszteni a szövegek gondolati vázlatát, (esetleg rajz formájában ábrázolni a logikai összefüggéseket, – paragrafusonként összefoglalni a szöveget, – az argumentatív szövegnél megfogalmazni a beszélői szándékot.

2. A félév során szinte minden feladattípushoz kellett szövegkereső tevékenységet folytatniuk a hallgatóknak, elsősorban is az internet segítségével: kerestek ünnepi beszédeket, interjúrészleteket, blattolásra alkalmas szövegeket (pl.: termékismertetőket, kulturális programajánlókat, illetve konferencia programokat). A hallgatók utólagos visszajelzése pozitív volt, a feladat során nagy mennyiségű szöveggel találkoztak, elemezték azokat, úgy tapasztalták, hogy nyelvileg is jelentősen fejlődtek.

4. Tanulságok

A fent ismertetett feladatok kipróbálása után a következő tanulságokat fogalmaztam meg:

1. Az óra, a kurzus interaktivitása, a tanulók érzelmi és intellektuális bevonása a tanulási folyamatba, a tény, hogy nem „kész” dolgokat kapnak, hanem saját maguktól és a társakkal való kooperáció minőségétől is függ az elsajátítás szintje, az első „elvesztettség érzés” leküzdése után nagyon motiválónak bizonyult. A diákok tudnak autonóm módon tanulni, de egyértelműen igénylik a „rávezetést” és a folyamatos támogatást.
2. A tolmácsolás során rendkívül fontos, hogy a tanár minden tőle telhetőt megtegyen a stressz csökkentésére, amely bár természetes velejárója a tolmácsolási feladatnak, mégis jelentősen ronthatja egy tolmácsoló teljesítményét. Ehhez, természetesen a bizalmas, barátságos légkörön túl a legtöbb, amit tehetünk az a tolmácsolási és egyéb, a tolmácsoláshoz szükséges készségek fejlesztését célzó feladatok nagyon alapos módszertani előkészítése: a nyelvi ráhangolás, a cél pontos megfogalmazása, a feladat minden egyes mozzanatának pontos ismertetése, a rászánt idő tudatosítása, a feladattípus familiarizációja.
3. Összességében az újgenerációs nyelvi labor adottságai nagyon jól kiaknázhatóak a tolmácsolás során a különféle részkészségek elsajátíttatására és interaktív mivolta pedig nem elhanyagolható motivációs tényező.

Bibliográfia

- G. LÁNG ZSUZSA. 2005. Tolmácsolás felsőfokon. Budapest. Scholastica Bt.
- GYÓRI ANNA – MARTINEZ ÁGNES – RENTERIA ANNAMÁRIA. 2007. Kabátot a gombhoz: pedagógiai alkalmazások az új generációs nyelvi laboratóriumban. In: Tudományos évkönyv 2006. 368–377. old. BGF.
- KÉTYI ANDRÁS. 2007. E-learning technikák alkalmazásának lehetőségei az idegen nyelv oktatásában. In: Tudományos évkönyv 2006. 343–357. old. BGF.
- DR. VÁLÓCZI MARIANNA. 2003. Nyelvtanulási motiváció és nyelvórai motiválás a felsőoktatásban. Doktori disszertáció.

